

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethicæ Doctrinæ Elementa, Et Enarratio Libri quinti
Ethicorum**

Melanchthon, Philipp

Witebergæ, 1583

VD16 ZV 20638

Rectène fecit Naboth, quod Regi petenti, ne vendere quidem vineam
voluit, cum Reges etiam domini dicantur priuatarum facultatum?

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56560](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56560)

psal: 117

se Filius Dei omnipotens, qui pro nobis mortem sustinuit. Hæc cōgruunt cū dicto: Deus qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra.

Cum igitur æqualitas in contractibus quaerenda sit, hic etiam consideretur æqualitas inter mercedem & fructum conducentis. Sitq; hæc prima responsio. Cum conducens relinquit rem locatam sine causa necessaria pertinente ad locatorem aut rem, debet integram mercedem, quia similis est defraudanti, qui præbet damnum locatori, cui domus aut fundus fit inutilis culpa conducentis. l. colonus ff. locati. Cum autem vrget necessaria causa ad cedendum, orta à re, vt cum perit domus incendio, aut cum grassari incipit lues, soluendum est pro proportione temporis l. habitatores, ff. locati vbi dicitur. Si causa timoris iusta non fuisset, deberi mercedem. Sin autem causa fuisset, cur periculum timeretur, non deberi mercedem, scilicet integram.

Rectene fecit Naboth, quod Regi petenti, ne vendere quidem vineam voluit, cum Reges etiam domini dicantur priuatarum facultatum?

Respondeo: Naboth iure diuino, quod erat illi populo traditum, sine vlla dubitatione retinere suam vineam potuit, nec licuit Regi cogere eum, vt vineam venderet. Manifesta confirmatio est.

iura diuina nō sunt violāda. *Distinctio dominio-
 nis & proprietatis est iuris diuini, iuxta illud: Non
 furtum facies. Ergo nequaquam licuit cuiquam
 alieno, siue Regi siue alijs cogere Naboth, vt fun-
 dus venderet, sicut nequaquam licet vlli Regi
 postulare alterius coniugem. Ac praesertim in
 Repub. Israel sanxerat Deus libertatem, & dis-
 tinxerat possessiones, & praecipit, ne ab vna tri-
 bu ad aliam fundi transferrentur, quia sciri vole-
 bat, ex qua stirpe Messiam nasci decreuerat. Fui-
 t igitur & libertas & proprietates rerum in illa
 Repub. & iniustum erat ciuibus eripi priuatas
 facultates à Regibus.*

Quod vero obijcitur dictum in Samuele de iu-
 re regis: Hoc est ius regis, agros vestros tollet, &c
 Respondeo: Hic locus non tollit praecipitum
 Decalogi: Non furtum facies, & Rex in illa gen-
 te, etiamsi libertatem restrinxit & Aristocratia,
 quae fuerat ante Saulem, fuerat multo mitior: ta-
 men legem à Deo traditam, & distinctionem fa-
 miliarum nequaquam abolere potuit. Tantum igi-
 tur illa comminatio in Samuele intelligenda est
 de stipendijs, id est, Reges tollent ex priuatis fa-
 cultatibus tantum, quantum ad legitima stipens-
 dia opus est. Id iniustum est, quia cum beneficium,
 scilicet communis defensio ad singulos pertineat,
 singuli etiam censerre debent. Imo singuli
 debemus defensionem alijs innocentibus, vbi
 possumus

possimus eis opem ferre, ut Prouerborum vicesimo quarto dicitur: Eripe eos, qui ducuntur ad mortem, &c. Et 1. Iohan. 3. Sicut ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere, &c. Item: Non nobis tantum, sed patriæ nascimur. Vt autem iustum est, stipendia pendere, sicut & Roman. 13. traditur: ita rursus hæc meta constituta est, quam recitat Baptista: Estote contenti stipendijs vestris, neminem concutiatis, neminem calumniemini. Nec sit infinita rapacitas, nec nomen stipendij prætexatur omnibus explicationibus.

Hæc est vera & simplicissima sententia in illa narratione Samuelis. Et pœna Achab ostendit iram Dei aduersus rapacitatem in hoc genere.

Hæc disputatio utilis est, quia pij discunt, se suas res tenere, volente & approbante Deo, cum Deus sanxerit distinctionem dominiorum. Discunt etiam Deo displicere immoderatas expilationes, & ad multas virtutes vera cognitio doctrinæ de ordine politico conducit. Bona mentes, considerantes sapientiam & voluntatem Dei in hac consociatione vitæ & neruis societatis agunt Deo gratias, & maiore reuerentia tueri societatem student, ac intelligunt Deo displicere dilacerationes, maior & iusticiæ amor ex hac consideratione oritur, &c.

Diximus autem antea de politia Mosaitica.
Nunc

Nunc generaliter de distinctione dominiorum in
 ceteris politicis dicemus: Præcepta naturalia &
 divina, quæ sunt naturalia, sunt communia toti
 generi humano. Ideo ubiq; valet præceptum,
 Non furtum facies, sicut præceptum, Non mœ-
 chaberis. Et ubiq; subditi habent aliqua propria,
 et quanquam alicubi servitus est, tamen gradus
 sunt servitutis, & leges imperij Germanici mani-
 feste sanciunt rerum proprietatem, ut ostēdit suc-
 cessorio in hæreditatibus, tum in feudis, tū in alijs
 bonis, in quib. habemus dominiū directū & utile.

Sunt autem in subditorum bonis ordinata tri-
 buta, necessaria ad communem pacem, quæ, ut su-
 pra dictum est, iustum est, & petere & præstare.
 Sed sit mediocritas tolerabilis. Postea sciant om-
 nes Reges & Principes, se quoq; lege divina te-
 neri: Non furtum facies. Hæc lex metas circūda-
 dat omnibus hominibus vniuersaliter in toto ge-
 nere humano. Quia sine vlla dubitatione Reges
 etiā subiecti sunt legi diuinæ, ut Psal. 81. Deus
 sedit in synagoga deorum, & Deos dijudicat. Et
 Esa. 7. Deus in iudiciū veniet cum principibus.
 Et Zach. 10. Super pastores iratus est furor meus.

Præterea Reges etiam subiecti sunt legibus
 positivis, ordinaria autoritate in regno latis. Quā-
 quam in his habent potestatem interpretationis:
 Ideo sæpè citatur lex Theodosij in C. quæ omni-
 bus nota esse debet: Digna vox maiestate regnã.

ris, legibus alligatum se principem profiteri. Adeo de autoritate iuris nostra pendet autoritas, & reuera maius imperio est submittere legibus principatum, Ideo enim scriptæ sunt leges, ut homines legibus, non incertis magistratum arbitrijs regantur. Postea additus magistratus, ut sit custos & executor legum seu vox legis & minister in iudicijs & in pœnis.

Sed multæ hyperbolæ leguntur ab assentatoribus malè detorta, ut est: Omnia sunt Regū, quod dictum, et si adeo vsitatum est, ut etiā obiectū sit Ambrosio, cedere tēplo nolenti, tamen prudenter intelligendum est. Nam eodem modo dicimus omnia esse Regū, sicut dicimus, omnia esse legum seu legem esse dominiam rerum, videlicet, non quod priuatam proprietatem vlli eripiat lex, sed multo magis, quod sit custos distributionis, quæ priuatum facta est. Et vltima successio in bonis desertis peruenit ad legem seu summū gubernatorem.

Cum extincti sint priuati Domini, lex, id est, summus gubernator facit aliam distributionem. Et Iurisconsulti modestè loquentes, dicunt: Quæ via sunt Regum, quod ad defensionem attinet. Quia sententia hoc ipsum vult, leges, iudicia & gubernatores, qui sunt executores legum, esse custodes factæ distributionis, & extinctis dominis habere summam autoritatem.

Hic vetus narratio de Imperatore Henrico

Lucia

Laugelburgenfi, memoria mandanda est. Hic enim cum in Italiam iter faceret, & casu interrogasset de arce, cuius esset: quæ quanquam priuatum dominum habebat, tamen dicebatur Imperatoris esse, orta est disputatio in itinere de dicto: Omnia sunt Imperatoris. Et certatum est deposito equo, & permissa dijudicatio doctoribus, cum remissent Bononiam. Ibi cum pronunciarent doctores pro eo, qui defenderat arcem Imperatoris esse, quia omnia essent Imperatoris. Et alter amiserit equum ex pacto. Homines faceti assentationem deriserunt hoc ioco, dicentes: Alterum habere equum, alterum respondisse æquum.

Citatur & ex Augustino in Decretis, dist. 8. ^{3 articulo.}
Tolle iura Imperatorum, & quis audebit dicere, Hæc villa mea est? Et multa ibi intempestiue dicuntur. Vnde ratiocinati sunt aliqui, iure diuino omnia communia esse. Sed iuniores monendi sunt, ut Augustini dicta dextrè intelligant: Iure humano hæc villa mea est, scilicet, quo ad immediati iudicis executionem, non quo ad principalem autoritatem, ut dici posset, à carnifice supplicio affici homicidam, non à Rege, & tamè gradus congruentes ordinati sunt. Ita Deus in hac natura distinctionem dominiorum ordinauit, & sua voce sanxit. Non furtum facies. Constituit autem Magistratus & iudices, ut huius sui ordinis ^{defens}

defensores essent. Certissimum est igitur distinctionem dominiorum iuris diuini esse, sed ordinatam per magistratus. Sicut poena homicidarum sine ulla dubitatione sunt iuris diuini, sed ordinata per magistratum. Haec sententia vera et perspicua est.

Ad extremum breuiter addo dictum: Dato Caesari quae sunt Caesaris. Non temere aut casu dictum est, Quae sunt Caesaris. Metas circumdat Regibus, cum ea dari iubet, quae sunt ipsorum, non omnia quae postulant, sed quae ipsis debita sunt. Significat igitur non omnia Regum esse, sed distincta esse dominia, ut satis dictum est, iuxta praecipuum: Non furtum facies.

In fine rursus admoneo studiosos, ut vulgare argumentum recte explicare discant.

Naturalia sunt immutabilia.

Communio rerum est naturalis.

Ergo est immutabilis.

Respondeo ad maiorem: Naturalia sunt immutabilia, scilicet, quae sunt precepti. Voluit enim Deus manere noticias legis, quae sunt radij sapientiae diuinae in nobis, propter multas causas. Sed alia multa bona utilia fuerunt in natura, quorum mutatio poena est primi lapsus, ut bona valetudo fuit naturalis, quae nunc languescens est. Respondeo igitur ad minorem: Communio rerum est iuris naturalis, scilicet, non ut praecipuum,

rum, sed ut bonum utile, quod tunc erat possibile, sicut bona valetudo, & alia multa bona uti-
 lianatura integræ addita fuerunt, quæ postea
 remissa sunt. Sed noticias præceptorum manere
 Deus in mentibus hominum voluit.

ALIA QVÆSTIO.

Verane est regula: peccatum non dimittitur, nisi
 si ablatum restituatur?

PRIMUM respondeo planè & breuiter, Re-
 gulam sine vlla dubitatione veram esse, quod ita
 perspicue intelligi potest. Etsi Deus peccata gra-
 uia remittit, ad est, sine compensatione a nobis fa-
 cienda Deo, tamen ubi nulla est conuersio, ibi
 nulla fit remissio. Nam iurandum perspicue
 dicit: *Viuo ego nolo mortem peccatoris, sed ut
 conuertatur & viuat, Necesse est autem in con-
 uersione deponi delicta contra conscientiam. Et
 de hoc ipso genere inquit Paulus: Qui furatus
 est, demceps non furetur, ut mœchus perseuerans
 in scelere, non accipit remissionem peccatorum.*

Hæc firmissima & manifestissima sunt. Ita
 retinens rem alienam contra conscientiam, cum
 quidem reddere posset perseuerat in delicto. Non
 igitur accipit remissionem, sed verè dolens de ad-
 missa scelere, & restituens, aut serio volens resti-
 tuere, & credens, sibi remitti peccata à Deo, ve-
 ri accipit remissionem peccatorum. Et talis resti-

tutio